

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування»
(назва освітньої програми)

на тему: «**ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ**»

Виконавець:

студентка ФФБС

Бєла І.В.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Мартинюк І.В.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Доходи Державного бюджету забезпечують соціально-економічний розвиток країни як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях, а також надає фінансову підтримку населенню. Важливою умовою виконання бюджетом цієї ролі є збалансування її доходів з видатками. Адже значне перевищення видатків над доходами призводить до економічної кризи, зростання державного боргу, дефіцитів бюджетів усіх рівнів тощо. Багатогранність економічних відносин, що відбуваються у процесі бюджетного забезпечення соціально-економічного розвитку, вимагає ґрунтовного вивчення характеру та напрямів таких відносин. Державний бюджет впливає на всі процеси, які відбуваються у соціальній та економічній сферах суспільства. Тому актуальним є дослідження методів, видів і джерел формування державних доходів та проведення їх оцінки з метою виявлення шляхів їх збільшення та раціонального використання. На кожному етапі розвитку будь-якої держави питання поповнення доходів державного бюджету та пошук основних резервів їх поповнення і оптимізації є дуже актуальними.

Мета дослідження. Метою роботи є дослідження діючої практики формування фінансових ресурсів Державного бюджету України та визначення пріоритетних напрямків вдосконалення планування та виконання доходної частини Державного бюджету.

Завдання дослідження:

- описати економічну сутність доходів Державного бюджету України та їх класифікацію;
- дослідити нормативно – правове забезпечення формування доходної частини Державного бюджету України;
- проаналізувати стан доходної частини Державного бюджету України, 2015-2020 рр;
- запропонувати шляхи підвищення ролі податків у формування доходної частини місцевих бюджетів України;
- обґрунтувати доцільність запропонованих заходів.

Об'єкт дослідження – доходи Державного бюджету України.

Предмет дослідження - сукупність економічних відносин, які виникають в процесі формування доходної частини Державного бюджету України.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, таких як системний аналіз, синтез, економіко-статистичні методи.

Інформаційна база роботи. Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові та законодавчі акти з питань реалізації державної фінансової політики в Україні, звіти Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, матеріали Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України та Рахункової палати України, монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних економістів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (63 найменування). Загальний обсяг роботи становить 87 сторінок. Основний зміст викладено на 81 сторінках. Робота містить 17 таблиць, 17 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи *«Теоретичні та законодавчі засади формування доходів Державного бюджету України»* розглянуто економічну сутність доходів державного бюджету та їх класифікацію. Досліджено нормативно – правове забезпечення формування дохідної частини Державного бюджету України..

У другому розділі *«Моніторинг дохідної частини Державного бюджету України»* проаналізовано загальний стан дохідної частини Державного бюджету України, 2015-2020 рр, вплив податкових надходжень на формування дохідної частини Державного бюджету України, 2015-2020 рр та вплив економічних і соціальних факторів на планування доходів Державного бюджету.

У третьому розділі *«Пріоритетні напрямки вдосконалення планування та виконання дохідної частини Державного бюджету»* запропоновано заходи зарубіжного досвіду формування доходів Державного бюджету та можливості його використання в Україні. Надані вирішення проблем планування та виконання Державного бюджету України за доходами.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі.

Фінансове забезпечення державної політики є «економічними відносинами між державою і суб'єктами стосовно мобілізації фінансових ресурсів у процесі реалізації соціальних і економічних цілей розвитку суспільства». Доходи бюджету - це не тільки фінансова основа для здійснення функцій держави, вони виступають інструментом перерозподілу фінансових ресурсів в суспільстві на користь окремих груп, галузей і територій і, отже, є одним з найважливіших елементів фінансової системи і, в цілому, державного регулювання соціально-економічного розвитку.

Аналізуючи існуючі в працях науковців підходи, зазначимо, що доходи державного бюджету можна визначати як частину бюджетних ресурсів держави, яка акумулюється в основному загальнодержавному фонді, який сформовано для фінансування суспільно необхідних видатків з ціллю забезпечення сталого розвитку національної економіки, підвищення матеріального добробуту і культурного рівня населення, забезпечення обороноздатності країни, утримання державних органів управління та вирішення завдань суспільного розвитку.

Склад доходів Державного бюджету визначається Бюджетним кодексом України та Законом України про Державний бюджет на відповідний рік і затверджується Верховною Радою України. За бюджетною класифікацією, визначеною Бюджетним кодексом України, бюджетні доходи класифікуються за

такими розділами: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти.

В ході дослідження стану доходної частини Державного бюджету України було виявлено наступне:

1. За 2015 -2021 роки план по доходам Державного бюджету України зріс більше ніж в 2 рази. Зазначимо, що темпи зростання планових показників за різними видами доходів були нерівномірними. Так, заплановані розміри податкових надходжень зросли в 2,3 рази, неподаткових – в 1,5 рази, надходження офіційних трансфертів та цільових фондів на 2021 рік заплановано нижче рівня 2015 року. Зростання доходів бюджету визначається в основному не високим зростанням рівня ВВП держави, а інфляційними процесами, кризою та девальвацією гривні.

2. Щодо структури планових показників по доходам Держбюджету, то в середньому частка податкових надходжень за досліджуваний період складала 82%. Усі інші доходи бюджету (крім податкових) складають близько 20% від його загального обсягу.

3. За даними Державної казначейської служби України, за аналізований період 2015–2020 рр. у системі доходів державного бюджету спостерігається постійне зростання загальної суми доходів. З 2017 по 2019 роки недовиконувався план за податковими надходженнями, в результаті в 2020 році план по податкам в Держбюджеті був знижений на 20,4 млрд. грн. і перевиконаний на 3%. На протязі досліджуваного періоду спостерігається постійне перевищення плану за неподатковими надходженнями, окрім 2020 року. В 2020 році був недовиконаний план по неподатковим надходженням на 6,5% за статтями - адміністративні збори та платежі та власні надходження бюджетних установ. Недовиконання плану визване серед інших причин і карантинними обмеженнями, що були впроваджені в Україні у зв'язку з пандемією COVID 19.

4. За весь аналізований період 2015–2020 рр. у фактичній структурі доходів спостерігається значний дисбаланс. Так, найбільшу питому вагу займають податкові надходження – від 76,57% у 2015 р. до 80,12% у 2019 р., або на 3 в.п., але у 2017 році у структурі доходів податкові надходження показали тенденцію до спаду на 2,7 в.п. Причиною такого дисбалансу стало зростання надходжень у цільових фондах на 3,71 в.п. у 2017 р. порівняно з 2016 р. Зростання відбулося шляхом конфіскації коштів державою через корупційні порушення.

5. Податкові надходження складають більшу частину доходів бюджету. Так найбільшими за обсягами надходжень до бюджету є податок на додану вартість та податок на доходи фізичних осіб, також вагомими за обсягами надходжень є акцизний податок та податок на прибуток підприємств. Значно зросли усі види надходжень за досліджуваний період, окрім інших податкових надходжень.

6. Розглянувши динаміку надходжень від головних податків, що формують податкові надходження до зведеного та окремо до Державного та місцевих бюджетів, зрозуміло, що провідне місце серед податкових надходження займає податок на додану вартість. Його динаміка свідчить, що в середньому до бюджету держави податку на додану вартість надходить 35% всіх надходжень.

7. Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – загальнодержавний, прямий податок, що займає друге місце серед основних бюджетоутворюючих податків. В

доходах Державного бюджету ПДФО займає приблизно 10%, проаналізувавши динаміку надходжень від ПДФО до Державного бюджету, помітно, що податок відіграє вагомую роль в наповненні бюджету.

8. У ході проведеного дослідження було виявлено, що на доходи Державного бюджету впливає велика сукупність факторів, але різною мірою. Серед показників, які впливають на обсяг доходів Державного бюджету наступні: обсяг ВВП, середня заробітна плата, курс долара США.

Пропонуємо здійснити низку змін, що приведе до збільшення доходів державного бюджету України в майбутньому:

1. Удосконалення чинного податкового законодавства шляхом перегляду податкових ставок для зменшення відсотку тіньової економіки. А саме встановити диференційовану ставку для податку на доходи фізичних осіб.

2. Посилити контроль за платниками податків, щоб унеможливити ухилення від сплати та зменшення корупційних схем.

3. Розширити перелік штрафних санкцій за порушення чинного законодавства, а також збільшити штрафні санкції за порушення нинішніх законів.

4. Посилити контроль за учасниками бюджетного процесу які використовують пільгове оподаткування.

5. Відкрити ринок для залучення іноземних інвестицій, що в майбутньому приведуть до зростання економіки.

6. Посилити рівень бюджетного планування та прогнозування.

7. Основними принципами та орієнтирами зміцнення стійкості фінансової системи України для органів державної влади у сфері реформування державних фінансів мають стати забезпечення рівності та справедливості оподаткування за рахунок підвищення функціональності податкової системи.

Пріоритети реформування податкової політики:

- підвищення функціональності податкової системи. В основі процесу мають лежати розбудова та впровадження податкової культури європейського зразка на засадах партнерства держави та бізнесу. Її елементами є нульова толерантність до корупції, забезпечення невідворотності покарання за вчинені правопорушення обох сторін податкових правовідносин, відповідальність посадових осіб контролюючих органів за неправомірні дії або бездіяльність, що призвели до майнових втрат платника податків;

- спрощення процедур та здешевлення вартості податкового адміністрування за рахунок розвитку електронних сервісів;

- діджиталізація процедур для ризик-орієнтованості контролю із уникненням суб'єктивного людського фактору;

- модернізація митної технічної та IT-інфраструктури для унеможливлення контрабанди та «сірого» імпорту, поживлення експортної діяльності;

- запровадження податкових стимулів поживлення інвестиційної активності бізнесу, якими додатково до вже наданої можливості прискореної амортизації можуть стати податок на виведений капітал для середнього бізнесу з обсягом річного доходу до 150 млн грн на рік, запровадження стимулів у індустріальних парках в частині пільгових умов сплати місцевих податків та зборів за умови розвитку локальної інфраструктури.

8. Пропонується також здійснити ряд змін що до збільшення неподаткових надходжень, а саме:

- збільшення суми штрафів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху;
- підвищити ефективність сплати державними підприємствами коштів від оренди державного майна;
- збільшити плату за ліцензії для випуску та проведення лотерей, разом із тим впровадити щорічне поновлення ліцензії, яка буде діяти протягом одного календарного року, з можливим її продовженням;
- здійснити контроль за реалізацією майна, що забезпечує основну діяльність бюджетних установ і організацій, а саме – доцільність використання матеріальних і нематеріальних активів, які не пов'язані з виробничими та невиробничими процесами;
- розширити перелік додаткових власних послуг, що надаються бюджетними установами.

Ці та інші фактори впливу на економіку, на нашу думку, приведуть країну до економічного зростання та збільшення дохідної частини в державному бюджеті. Але слід не забувати, що в структурі доходів неподаткові надходження є непрогнозованими, тому потрібно удосконалювати законодавство та шукати нові шляхи наповнення бюджету. Тому питання наповнення дохідної частини Державного бюджету України залишатиметься завжди актуальним.